

POCIT HANBY KEDYSI A DNES

Spomínam si na rozprávanie mojej mamy z detstva. Často nám, deťom, pripomínala príbeh jednej ženy — dnes by sme ju nazvali celebritou — ktorá sa hanbila za svoju vlastnú mamu. Raz ju stretla v meste, na rušnej ulici. Jej mama bola jednoduchá žena z dediny, pravdepodobne oblečená v tradičnom kroji. Namiesto toho, aby ju oslovila, sa jej dcéra radšej stretnutiu vyhla. Tento skutočný príbeh sa mi vryl do pamäti ako jedna z lekcií zo školy života mojich rodičov. Mal mi pripomínať, aké bolestné je pre rodiča, keď sa zaňho jeho vlastné dieťa hanbí. Spomeniem si aj na slová matky sv. Jána Bosca, keď sa stal kňazom. Povedala mu: „Nečakaj, že niekedy prídem k tebe na faru, ak sa z teba stane ‚pán‘.“

Môžeme možno rozmyšľať nad tým, čo rozumieme pod pojmom hanba a kedy my v dnešnej dobe prežívame pocit hanby. Sloboda, média, technika, neobmedzené možnosti, ktoré dnes máme, ponúkajú množstvo spôsobov, ako akýkoľvek pocit hanby vymazať, vytlačiť, ospravedlniť sám pred sebou i pred druhými.

Kedysi možno ľudia prežívali pocit hanby, lebo si nemohli dovoliť kúpiť to, čo ich susedia, ľudia v dedine, v ich okolí. Dnes máme banky, pôžičky, úvery a ľudia čoraz menej zažívajú pocit hanby kvôli nedostatku majetku a finančných zdrojov.

Kedysi možno ľudia prežívali pocit hanby pri dopustení sa nejakého hriechu, ktorý bol dookola odsudzovaný a ktorý predstavoval vážne prestúpenie Božieho zákona. Dnes to vieme všetko ospravedlniť slobodou svedomia, slobodou názoru, prejavu.

Ale aj napriek vonkajšiemu maskovaniu a zakrývaniu, ľudia aj dnes prežívajú pocit hanby, ktorý sa však snažia všelijakými dostupnými prostriedkami vytlačiť zo svojho vnútra.

OBJAVENIE POCITU HANBY V PREŽÍVANÍ ČLOVEKA

Pocit hanby je často spájaný so stavom, ktorý prežívame po dopustení sa hriechu. Každá krivda, nespravodlivé obvinenie, klamstvo, podvod, ohováranie, osočovanie, ktorého sa dopustíme voči druhému človeku, vyvoláva v nás minimálne vnútorný pocit hanby a výčitiek.

Pozrime sa, ako to bolo s človekom úplne na začiatku. Hneď v prvej knihe Svätého písma sa dozvedáme niečo o hanbe a hanbení sa – alebo naopak, o nehanbení sa. Adama a Evu,

Za evanjelium sa nehanbím

Október: Jubilejná katechéza pre rodiny

ktorí boli v raji, Sväté písmo opisuje ako šťastných ľudí, žijúcich v súlade s prírodou, s Bohom a v harmónii medzi sebou: „*Boli nahí a nehanbili sa jeden pred druhým*“ (Gn 1,25). Všetko sa to razom skončilo, keď sa objavil „*had*“ a následne hriech. Zrazu si „*uvedomili*“, že sú nahí a hanbili sa pred sebou. Človek sa začal báť Boha a hanbiť sa za seba. Začal žiť s neuveriteľným pocitom viny.

Človek je zložený z ducha, duše a tela – a práve v týchto troch oblastiach sa od tej chvíle nachádza strach, hanba a pocit viny. Adam a Eva sa ukryli v kríkoch. Boh k nim prišiel – ten istý Boh, ktorý ich nesmierne miloval a stvoril ich z najväčšej lásky. On sa nemení, nikdy ich neprestal milovať. Jeho láska je nekonečná. No práve kvôli pocitu hanby a sklamaniu zo seba samých prví ľudia nedokázali túto Božiu lásku prijať ani prežívať.

OBRAZ BOHA PRI POCITE HANBY

Od chvíle prvého hriechu má človek skreslený obraz Boha. Boh sa nám často javí ako ten, kto len čaká na príležitosť, aby nás potrestal, ak porušíme jeho prikázania. Boh. Trest. Strach. Hanba – tá je vpísaná do nášho tela. Patrí medzi najparalyzujúcejšie pocity, aké v sebe nosíme.

Hanbíme sa za svoj výzor. Hanbíme sa, že niečo nemáme, že niečo nedokážeme, že nie sme schopní. Hanbíme sa, že nie sme dosť vzdelaní, že nemáme peniaze, že bývame v takom dome, že pochádzame z takej rodiny. Hanba sa stáva telesnou. Preto si ľudia po prvotnom hriechu zakryli telo – lebo sa stalo „vtelenou hanbou“. Uvedomovali si, že niečo stratili, a hanba ich naplnila.

Ďalším následkom hriechu je pocit viny – hlboký a neznesiteľný. Prví ľudia nedokázali uniesť to, kým sa stali, v dôsledku toho, čo urobili.

Pocit viny je neznesiteľný. Pravdepodobne to veľmi dobre poznáme aj zo svojho života. Strach, hanba, pocit viny, čiže život v neustálom odsúdení – ak ovplyvňujú naše zmýšľanie o Bohu, o druhom človeku, o sebe samých - spôsobujú peklo doma, peklo v srdci, peklo vo vzťahoch. Nemôžeme sa rozvíjať v živote, ktorý pre nás Boh naplánoval. Ak žijeme v paralyzujúcom strachu, paralyzujúcej hanbe a neznesiteľnom pocite viny, nebudeme môcť využiť potenciál a naplniť poslanie, ktoré pre nás Boh pripravil.

Za evanjelium sa nehanbím

Október: Jubilejná katechéza pre rodiny

MÔŽE BYŤ HANBA AJ DOBRÁ?

S hanbou je to podobne ako s imunitou v ľudskom tele. Akonáhle sa niečo v našom tele deje, imunita zareaguje a máme tu jasné alebo menej jasné symptómy danej choroby. Podobne aj hanba sa objaví v momente, keď sa harmónia prežívania nášho vzťahu s Bohom naruší.

Pápež František v jednej zo svojich homílií na Popolcovú stredu povedal: *„Hanba je v skutočnosti dobrým prejavom, pretože svedčí o tom, že sa chceme odpútať od zla; predsa len sa však nikdy nesmie zmeniť na obavy alebo strach.“*

Podobne aj v jednej zo jeho ranných homílií v Dome sv. Marty počas obdobia pandémie zaznelo: *„Keď rozpoznáme svoj hriech, prichádza nám tento pocit hanby. Hanbím sa, že som to urobil. Prosíme Ťa o odpustenie s hanbou. A hanba za naše hriechy je milosťou, musíme o ňu prosiť: Pane, daj mi cítiť hanbu. Ak niekto stratil hanbu, stráca morálnu autoritu, stráca rešpekt u druhých. Je to nehanebník. To isté sa deje voči Bohu: Hanba nám. Tebe spravodlivosť, a nám zahanbenie.“*

Prorok Daniel (Dan 9,4b-10) v texte hovorí najprv o Božej „spravodlivosti“, no ďalej už o jeho „milosrdenstve“, vysvetlil v závere homílie pápež František: *„Keď nemáme len spomienku, len záznam hriechov, ktoré sme vykonali, ale aj pocit hanby, toto sa dotýka srdca Boha a on odpovedá milosrdenstvom. [...] Prosme dnes o milosť hanby: hanbiť sa za naše hriechy. Nech nám všetkým Pán udelí túto milosť.“*

MÔŽE V NÁS EVAJELIUM AKO RADOSTNÁ ZVEŠŤ VYVOLAŤ POCIT HANBY?

Po zamyslení sa nad príčinou a dôsledkami pocitu hanby je možno vhodné položiť si ďalšiu otázku: Čo je vlastne evanjelium? Asi prvé, čo nám napadne – a na čo najskôr narazíme – je: Evanjelium je radostná zvešť. Radostná zvešť? Ale o kom? Alebo o čom?

Evanjelium je radostná zvešť o Ježišovi, o jeho živote a poslaní. V Ježišových časoch bolo bežnou praxou označovať hriešnikov a najmä chorých, najmä malomocných, za nečistých – pre vysokú nákazlivosť tejto choroby. Tak to vyžadoval Zákon. A skutočne, ak sa človek nachádza v blízkosti niekoho s nákazlivou chorobou, môže sa ľahko nakaziť aj on. Túto skúsenosť máme aj my – z nedávnej pandémie. Všetky opatrenia, rúška, izolácia od ľudí.

Zvykneme hovoriť, povedz, s kým sa priateľíš a ja ti poviem, aký si. Niekedy možno aj naše nedostatky prevezmeme, skopírujeme od druhých. Ako je to ale s Ježišom? V evanjeliách

Za evanjelium sa nehanbím

Október: Jubilejná katechéza pre rodiny

vidíme Ježiša dotýkajúceho sa chorých, nečistých. Stoloval a jedával s hriešnikmi a mýtnikmi a nepoškvrnil sa. Vidíme tu inú logiku. Čistý sa dotkne nečistého a nezašpiní – nepoškvrní sa, ale On očistí poškvrneného. Lebo On odpúšťa hriešnikom, zbavuje ich pocitu viny a hanby, vracia im ich hodnotu a dôstojnosť.

Možno tu vyvstáva posledná otázka, kto sa vlastne má hanbiť a za koho? Ako sme v predchádzajúcom príklade zo Svätého písma ukázali, pocit hanby nastupuje vždy vtedy, keď sa dopustíme hriechu. Prečo by sme sa mali hanbiť za Krista a za evanjelium? Veď Kristus bol ten, ktorý stoloval a jedával s hriešnikmi a mýtnikmi. On, ktorý neurobil nič zlé, nedopustil sa hriechu, a dokonca obetoval seba samého za nás. Veď práve Kristus a jeho evanjelium sú pre každého z nás návodom, ako žiť bez pocitu hanby a viny. Evanjelιά to sú slová života, pravdy, slobody, získanej Kristom pre nás.

Ak sa hanbíme za Krista a za evanjelium, tak jedine preto, lebo sme mu ešte vo svojom živote nedali šancu a nevyskúšali si, čo to znamená žiť s Kristom. Jedine preto, že sme kvôli svojmu hriechu a pocitu hanby zavreli dvere svojho srdca a Kristovi povedali, že má doň zakázaný vstup.

BOH SA ZA NÁS NEHANBÍ

Ježiš ale aj tu koná na vlastnú päsť. V knihe proroka Ezechiela nachádzame zaujímavú úvahu, resp. rozhodnutie samotného Boha. Boh hovorí: „*Preto povedz Izraelovmu domu: Toto hovorí Pán, Jahve: Nie kvôli vám budem konať, dom Izraela, ale pre svoje sväté meno, ktoré ste znesväcovali u národov, ku ktorým ste prišli. Posväťím svoje veľké meno, znesväcované u národov, ktoré ste znesväcovali uprostred nich; i budú národy vedieť, že ja som Pán - hovorí Pán, Jahve -, keď na vás pred ich očami ukážem, že som svätý. (...) Potom budem na vás kropiť čistú vodu, že sa očistíte; od všetkých vašich škvrn a od všetkých vašich modiel vás očistím. A dám vám nové srdce a nového ducha vložím do vás; odstránim z vášho tela kamenné srdce a dám vám srdce z mäsa. Svojho ducha vložím do vášho vnútra a spôsobím, že budete kráčať podľa mojich nariadení, zachovávať moje výroky a plniť ich“ (Ez 36, 22 – 28).*

Sám Boh sa rozhodol konať v náš prospech. K jeho konaniu ho viedla ešte ďalšia motivácia, nielen láska k človeku: konať vo vlastnom záujme – aby sa ,nemusel hanbiť“ a aby sme sa nehanbili ani my. Boh sám prišiel, aby nás spasil a aby posvätil svoje meno. Konal pre posvätenie a očistenie nášho života, pre odpustenie našich hriechov a pre pozdvihnutie našej ľudskosti. K posväteniu Božieho mena nás vyzýva aj Ježiš v modlitbe, ktorú nás naučil – v modlitbe Otče náš.

Za evanjelium sa nehanbím

Október: Jubilejná katechéza pre rodiny

Po uvedených skutočnostiach môžeme v závere tvrdiť, že niet dôvodu hanbiť sa za evanjelium, lebo evanjeliá sú príbehmi nedokonalých ľudí podobných nám, za ktorých sa Ježiš nehanbil, ba práve naopak, priatelil sa s nimi, uzdravoval ich, odpúšťal hriechy a dával šancu na nový začiatok. Boh v celom Svätom písme koná, aby bolo jeho sväté meno oslávené, aby bola jeho existencia potvrdená činmi a znameniami a aby už viac neexistovala hanba kvôli viere a dôvere v Neho a v jeho Slovo. A napokon aj vrchol Božieho zjavenia, Ježišovo zmŕtvychvstanie, je dôvodom na to, že hanba, strach, obavy a smútok už v našom živote viac nemajú miesto.

MODLITBA

Bože, ďakujeme Ti za evanjeliá a za poslanstvo, ktoré dodnes ohlasujú celému svetu – poslanstvo života, pravdy, lásky a milosrdenstva. Obdaruj nás svojím Duchom, ktorý nás pri čítaní evanjelií bude naplňovať múdrosťou a hrdosťou nad činmi a znameniami, ktoré si Ty, Bože, vykonal na našej Zemi pred 2000 rokmi a ktoré konáš aj dnes. Tvoje slovo a tvoja milosť, Ježišu, aj dnes dokážu odstrániť hanbu z našich životov, odpustiť naše hriechy a vrátiť stratenú hodnotu a dôstojnosť Tvojich milovaných synov a dcér. Vďaka poslanstvu v evanjeliách už viac nemusíme prežívať hanbu, lebo Ty, Ježišu, nás prijímaš takých, akí sme. Tvoja smrť a tvoje zmŕtvychvstanie zlomili okovy hriechu a smrti a prinavrátili nám priateľstvo s naším Otcom. Už nie sme viac sluhami a otrokmi, ale priateľmi, milovanými slobodnými Božími deťmi. Ježišu, každý deň chceme prežívať s pocitom vďačnosti, lebo hanby už viac niet. Amen.

OTÁZKY NA ZAMYSLENIE

- Viem si spomenúť na chvíle, keď som vo svojom živote prežíval/a pocit, či už vonkajšej alebo vnútornej hanby? Aké reakcie to vyvolalo v mojom vnútri? Čo som vtedy cítil/a?
- Som človek na živote ktorého vidieť, že pozná evanjeliá a snaží sa ich žiť aj v praktickom živote? Dokážem si doma, v zamestnaní, v čase oddychu zachovať evanjeliový postoj, aj keby mi to mohlo priniesť pohŕdanie a výsmech od môjho okolia?
- Snažím sa pravidelne čítať evanjeliá, uvažovať nad nimi a hľadať medzery medzi mojimi slovami, postojmi, správaním sa a postojmi, ktoré mi ukázal v evanjeliách Ježiš?

Za evanjelium sa nehanbím

Október: Jubilejná katechéza pre rodiny

TIPY PRE MANŽELOV

- Pri najbližšom balení sa na výlet alebo túru si zbaľme do batohu aj Sväté písmo a spoločne si v prírode a v tichu nájdime čas a prečítajme príbehy z evanjelií.
- Nájdime si spoločný čas a porozprávajme sa o tom, ktorou postavou z evanjelií by sme chceli byť, ktorý príbeh je nám najbližší, ktorá veta ja tou, ktorú si opakujeme a ktorá osobným životným krédom.
- Spoločne s deťmi si počas jedného večera prečítajme nejaký príbeh z evanjelií, napr. Podobenstvo o márnotratnom synovi a potom sa ho pokúsme aj zdramatizovať.
- Vytvorme si v niektorej miestnosti v dome modlitebný oltárik, na ktorom bude kríž, sviečka a otvorené Sväté písmo. Skúsme sa pri ňom aj počas všedného dňa pristaviť a prečítať si nejakú myšlienku z evanjelií, tak aby nás, ak je to možné, videli aj naše deti.